

TISKOVÁ ZPRÁVA

Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR

V Holešovičkách 41, Praha 8

Tel./fax: 286 840 129, 130

E-mail: cervenka@soc.cas.cz

Občané o své životní úrovni a rodinných financích

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003</i>
Otázky:	<i>EU.4, 5, 6, 23, IDE.1</i>
Termín terénního šetření:	<i>19. – 26. 5. 2003</i>
Počet respondentů:	<i>1048</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>25. června 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>eu30625</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V šetření uskutečněném ve druhé polovině května 2003 jsme se věnovali některým otázkám týkajících se rodinných rozpočtů a životní úrovně občanů ČR. Pravidelnou součástí výzkumů CVVM je otázka pokládaná všem respondentům¹: „Považujete životní úroveň své domácnosti za velmi dobrou, za spíše dobrou, za ani dobrou, ani špatnou, za spíše špatnou nebo za velmi špatnou?“ (viz. tabulka č. 1)

Tabulka 1: Hodnocení životní úrovně domácnosti v roce 2003

	únor	březen	duben	květen
velmi dobrá	3	3	4	4
spíše dobrá	36	39	36	34
ani dobrá, ani špatná	44	41	42	44
spíše špatná	15	14	15	15
velmi špatná	2	3	2	3
dobrá/špatná	39/17	42/17	40/17	38/18

Pozn.: Sloupcová procenta, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Jak ukazují výsledky zachycené v tabulce 1, v květnu 2003 životní úroveň své domácnosti jako dobrou hodnotilo 38 % dotázaných, opačné stanovisko zaznělo od 18 % a 44 % respondentů ji charakterizovalo jako „ani dobrou, ani špatnou“. Z porovnání aktuálních výsledků s předchozími šetřeními plyne, že během první poloviny roku se hodnocení životní úrovně příliš neměnilo – podíl příznivého hodnocení se po celou dobu pohyboval okolo úrovně dvou pětín, zatímco kritické hlasy tvořily stabilně o něco méně než jednu pětinu.

Vnímání životní úrovně vlastní domácnosti se zlepšuje s rostoucím příjmem a se zvyšujícím se stupněm dokončeného vzdělání respondenta. Ke spokojenější části

¹ Od února 2003 je otázka týkající se subjektivního hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti respondenta pokládána s pětibodovou škálou odpovědí.

obyvatel patří podnikatelé a živnostníci, vyšší odborníci, mladí lidé ve věku 15 až 19 let, studenti, svobodní a potenciální voliči ODS. Skupiny vnímající svou životní úroveň jako horší tvoří především lidé starší 60 let, důchodci, nezaměstnaní, pracovníci v dělnických profesích, rozvedení lidé žijící bez partnera a stoupenci KSČM.

Vedle momentálního hodnocení životní úrovně domácnosti výzkum zjišťoval i subjektivně vnímaný materiální status domácnosti prostřednictvím otázky položené všem dotázaným: „Je Vaše domácnost bohatá nebo chudá? Velmi bohatá, poměrně bohatá, ani bohatá, ani chudá, poměrně chudá, velmi chudá?“

Tabulka 2: Subjektivní materiální status domácnosti

domácnost velmi bohatá	0
domácnost poměrně bohatá	5
domácnost ani bohatá, ani chudá	72
domácnost poměrně chudá	19
domácnost velmi chudá	3
BOHATÁ/CHUDÁ	5/22

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Z výsledků šetření vyplynulo, že 5 % občanů považuje svoji domácnost za bohatou, zatímco 22 % ji označuje jako poměrně či dokonce velmi chudou. Naprostá většina dotázaných pak svoji domácnost ohodnotila jako ani bohatou, ani chudou.

Dále naše šetření zjišťovalo, jak lidé vycházejí se svým současným příjmem (viz tabulka 3)² a zda se někdy v průběhu minulého roku ocitli ve velmi obtížné finanční situaci (viz. tabulka 4)³.

Tabulka 3: Jak domácnost vychází se současným příjmem

	3/2002	1/2003	5/2003
velmi obtížně	7	9	5
obtížně	15	13	11
spíše obtížně	36	39	38
spíše snadno	30	26	36
snadno	7	8	6
velmi snadno	1	1	1
OBTÍŽNĚ/SNADNO	58/38	61/35	54/43

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“. Velikost náhodné statistické chyby činí +-3 procentní body.

Tabulka 4: Velmi obtížná finanční situace v průběhu minulého roku

	3/2002	1/2003	5/2003
ANO	37	28	32
NE	59	66	63

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Potíže při hospodaření se stávajícím příjmem své domácnosti uvedlo 54 % respondentů, 43 % se naopak vyjádřilo v tom smyslu, že s rozpočtem vychází více či méně snadno. V porovnání s výsledky minulého šetření uskutečněného

² Otázka: „Jak Vaše domácnost vychází s příjmem, který v současné době má?“

³ Otázka: „Ocitla se Vaše domácnost někdy v průběhu minulého roku ve velmi obtížné finanční situaci?“

v lednu 2003 znamenají aktuální údaje určitý příznivý posun, jelikož podíl potíží s rodinným rozpočtem poklesl o 7 procentních bodů, zatímco podíl respondentů, kteří s rodinnými financemi vycházejí snadno o 8 procentních bodů stoupl.

Naproti tomu do velmi obtížné finanční situace se v průběhu minulého roku dostalo podle vlastního vyjádření 32 % dotázaných, tedy o 4 procentní body více, než kolik jich výskyt finančních potíží přiznalo v lednu 2003, zatímco 63 % výskyt takové situace popřelo.

Analýza podle jednotlivých sociodemografických a jiných třídících znaků ukázala, že obě uvedené otázky silně korelují se subjektivním hodnocením životní úrovně domácnosti a že vykazují i podobné sociodemografické diference.

Problematiku rodinného rozpočtu jsme pak ještě poněkud zevrubněji zkoumali prostřednictvím otázky, kterou jsme položili všem respondentům a která se vztahovala k tomu, co konkrétně celkové příjmy domácnosti umožňují a co nikoli (viz tabulka 5).

Tabulka 5: „Umožňuje celkový příjem Vaší domácnosti...“

	ano	ne	neví, netýká se
uspokojovat základní potřeby domácnosti – jídlo, bydlení, oblečení a běžné potřeby pro domácnost?	90	10	0
uspokojovat zájmy a koníčky členů domácnosti?	55	42	3
nakupovat zdravější nebo kvalitnější potraviny?	47	48	5
spořit?	39	57	4
podporovat rodinu Vašich dětí nebo Vaše rodiče?	23	54	23

Pozn.: Procenta v řádku.

Tabulka 6: Příjem umožňuje... (časové srovnání)

	'93	'96	'98	'99	'00	'01	'02	1/03	5/03
uspokojovat základní potřeby domácnosti - jídlo, bydlení, oblečení a běžné potřeby pro domácnost	83	82	81	79	83	83	90	90	90
uspokojovat zájmy a koníčky členů domácnosti	45	44	39	40	44	48	56	50	55
nakupovat zdravější nebo kvalitnější potraviny	-	-	-	-	-	-	49	42	47
spořit	21	32	26	28	27	30	37	37	39
podporovat rodinu dětí nebo rodiče	-	-	-	-	-	-	24	21	23

Pozn.: Dopočet do 100 % ke každému údaji tvoří opačná odpověď a "nevím, netýká se". Velikost náhodné statistické chyby činí +-3 procentní body.

Z výsledků je patrné, že pro naprostou většinu české populace není uspokojování základních potřeb při stávajícím příjmu vážným problémem. 90 % domácností má podle vyjádření respondentů příjem, který umožňuje nakupovat jídlo, oblečení či běžné domácí potřeby a hradit náklady na bydlení. Pro zbývající desetinu to však při jejich stávajícím příjmu problémem je, přičemž nejvýraznější zastoupení mezi nimi mají domácnosti nezaměstnaných a v menší míře i domácnosti nekvalifikovaných dělníků.

Pokud jde o další možnosti vyplývající z celkových příjmů domácností, více než polovina z nich (55 %) může vedle základních potřeb financovat i zájmy a koníčky svých členů, 47 % má na nákup kvalitnějších a potažmo dražších potravin, 39 % dokáže spořit a 23 % je s to finančně podporovat i domácnosti svých dětí či naopak rodičů.

V porovnání s minulým šetřením (viz tabulka 6), které proběhlo v lednu 2003, se poněkud zvýšily podíly respondentů, podle nichž příjmy jejich domácností umožňují uspokojování zájmů a koníčků jejich členů (o 5 procentních bodů) nebo nákup kvalitnějších potravin (o 5 procentních bodů). Celkové výsledky ukazují, že stávající příjmová situace domácností je lepší, než v období let 1993 až 2001.